

Щодо необхідності творення геостратегічного дискурсу

УДК 001.8:32:911.3:005.21
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-3.5>

Ліпкан Володимир Анатолійович
доктор юридичних наук, професор,
докторант відділу правових проблем
політології
Інституту держави і права
імені В. М. Корецького
Національної академії наук України
вул. Трьохсвятительська, 4,
Київ, Україна

Діапазон наукової проблеми обраної теми статті зумовлює використання різноманітних методів дослідження. Логіка дослідження передбачає формування засад для творення геостратегічного дискурсу, з'ясування його стратегічного когнітивного потенціалу в рамках розроблення теорії геостратегії, обґрунтування необхідності послугоування дискурсивним аналізом при формуванні стратегічних наративів. На підставі авторської концепції геостратегії аналізуються сучасні прикладні політичні тенденції в політичній комунікації, які впливають на формування геостратегії сучасної України, зокрема на геостратегічний дискурс.

Контекст статті усіяло просякнтий авторською концепцією геостратегії і формування відповідного геостратегікону як мистецтва геостратегії, яка на відміну від ортодоксальної архітектури теорії геополітики спрямована на розвиток коеволюційних систем, а не на одвічні засоби обґрунтування протиборства, боротьби та перманентні війни.

В умовах глобальної мілітаризації обґрунтовано необхідність трансформації політологічних парадигм і розвиток їх в рамках геостратегії, натомість поза контекстом геополітики, з урахуванням збереження національної ідентичності державних націй в період глобалізації і радикальної мілітаризації міжнародних відносин. Доведено, що формування нового світового порядку має становити інтегральний процес не лише творення нових цінностей, а й дієвих засобів їх безпеки, включаючи воєнні, які є можливим, а не атрибутивними. Відтак, актуалізується політико-безпековий дискурс геостратегії саме як політико-безпекової практики, іманентною рисою якої виступає розвиток через інтеграції, а не одвічна боротьба через знищення і панування як в геополітиці.

Відповідно подаються такі напрями дослідження: 1) інструменталізація теорії дискурсу для формування геостратегічного дискурсу; 2) зміст дискурсивного аналізу на конкретних прикладах російсько-української війни; 3) значення метакогнітивного дискурсу для формування сучасного геостратегічного дискурсу.

Подана авторська модель системних дискурсів геостратегії як теорії.

Науково доведено і аргументовано, що геостратегічний дискурс має виступати одним із дієвих засобів формування геостратегічного простору, а в цілому становити вагомий важіль реалізації геостратегії як політико-безпекової практики. Додатково аргументовано дуалізм геостратегії як політичної теорії і як політико-безпекової практики.

Ключові слова: геостратегія, Українська держава, геостратегікон, геостратегічний дискурс, геостратегічний простір, геостратегічний ландшафт, метакогнітивний дискурс, стратегічний наратив, політик комунікація, геостратегія сучасної України.

Постановка проблеми. Сучасний світ, закарбований донедавна у наукові теорії олдскульних шкіл геополітики, дедалі стає менш передбачуваним і керованим саме зі стратегічних позицій.

Конвенційні засоби ведення війн, різноманітні теорії 5 кілець Уордена, стратегія блакитного океану [1], гібридних війн [2], петля Бойда НОРД тощо не можуть повною мірою описати та спрогнозувати правильні з позиції їх ефективності у геостратегічному просторі рішення та дії. Адже в світі постійно відбуваються війни, різної інтенсивності, характеру, але – війни.

Тобто геополітика як політична теорія і відповідні її послідовники різного стибу вичерпали свій потенціал для формування гуманістичного та мирного коеволюційного існування різних соціальних систем.

Відтак у даній статті мною унормовується максима **про необхідність розвитку саме геостратегії**, поступове зменшення популістської ролі геополітики і переходу до формування геостратегічного простору за допомогою синтезованої методології геостратегії.

гічного простору за допомогою синтезованої методології геостратегії.

Аналіз публікацій. Багатоплановість обраної для дослідження теми зумовлює звернення до ряду аспектів. *По-перше*, це питання методології науки. В даному напрямі є важливими розробки таких вчених, як: М. Буроменський, С. Бобровнік, В. Горбатенко, Ю. Власов, О. Ганьба, С. Даниленко, С. Дністрянський, Є. Ерліх, Г. Кельзен, Б. Кістяківський, І. Кресіна, А. Коваленко, М. Козюбра, М. Костицький, Є. Макаренко, О. Мережка, І. Настасяк, М. Ожеван, Н. Оніценко, Б. Парохонський, М. Рижков, Ю. Римаренко, В. Сіренко, О. Скрипнюк, В. Старосольський, О. Стойко, Ю. Шемшученко, В. Явір, А. Яковець та ін.

По-друге, це наукові історичні витоки формування геостратегічного дискурсу і геостратегії як теорії, які я надібував, дотично опрацьовуючи розвідки таких постатей, як: С. Бандера, В. Габсбург, М. Грушевський, Д. Донцов, Ю. Липа, В. Липинський, В. Мартинець, М. Міхновський, О. Ольжич,

З. Пеленський, П. Скоропадський, Я. Стецько, М. Сциборський, О. Теліга, П. Штепа та ін.

Однак формування такого концепта як „геостратегічний дискурс” не є предметом маститих досліджень відомих політичних дослідників та практичних політологів. Відтак, використання наукової методології матиме подвійне значення: з одного боку воно спрямовано на досягнення проголошених цілей в статті, а з іншого сприятиме подовженню наукової дискусії щодо остаточного і парадигмального ставлення до формування теорії геостратегії.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Більше того, лишаючись в методологічному плані *прибічником адаптивного етатизму*, особливо в епоху невблаганної глобалізації, наголошуючи саме на геостратегії, розумію, що сам на сам держава не завжди здатна ефективно створювати умови для повномасштабної реалізації національних інтересів у нових видах суспільних відносин. Такий стан речей свідчить про необхідність застосування нових критеріїв до правового регулювання політико-безпекових суспільних відносин у тих чи інших сферах життєдіяльності, зосереджуючи увагу на прогностичному підході, формуванні проактивної та адаптивної стратегічної державної політики, яка ґрунтуватиметься на стратегічній культурі, застосуванні прогностичних індикативних моделей та трендів розвитку суспільних відносин у різних в тому числі і нових сферах життєдіяльності.

Для правильного та коректного дослідження стратегічного простору (ландшафту) постає потреба у формуванні несуперечливої системи знань, в рамках якої можна було б не лише дослідити, а й сформувати ефективну когнітивну систему, за допомогою якої б було сформовано геостратегію як теоретичну систему і геостратегію як політико-безпекову практику.

Нині, як це не дивно, обмаль вітчизняних публікацій, присвячених питанням формування геостратегії, а тим більше дослідження геостратегічного дискурсу, як окремого та самостійного виду дискурсивної практики.

Стан рівноваги і стаціонарність вже зараз інтерпретуються в якості концептів лінійної парадигми, яка посувається на задній план у новому постійно змінюваному глобалізованому і водночас глокалізованому світі. Із часом, на мою думку, такі стани розглядатимуться як певні аномалії, а нестаціонарність стане іманентною ознакою опису динамічної соціальної системи, яка зберігає гомеостазис і здатна швидко пристосовуватись до постійно змінюваних умов навколишнього середовища.

Отже: **перманентна змінюваність – характерна риса стратегічного ландшафту.**

Хоч би як держава намагалась піддати інституціоналізації виявлені та ідентифіковані види сус-

пільних відносин, постійно формуються нові, до того ж не завжди конструктивні. У даному аспекті також можу говорити і про появу нових загроз, в тому числі суб'єктів загроз, які не завжди охоплюються наявними видами державної безпекової політики і, передусім, виходять на більш високий рівень – рівень геостратегії.

Так, наприклад, не зовсім коректним є посил, що міститься у преамбулі Закону України „Про критичну інфраструктуру” від 16 листопада 2021 року, в якій відзначається, що даний Закон є складовою законодавства у сфері національної безпеки, адже із застосуванням методології національної безпеки акцентую, що питання інфраструктури і взагалі суспільні відносини у сфері інфраструктури є набагато ширшими за зміст відносин у сфері національної безпеки.

Застосування наукової методології міждисциплінарних досліджень, сприятиме розумінню та усвідомленню коріння сучасного геостратегічного дискурсу, в рамках якого формується сучасна геостратегія і як політична теорія і як політико-безпекова практика.

У зв'язку з цим **мета** статті полягає у формуванні наукових аргументів щодо необхідності творення геостратегічного дискурсу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Війна в Україні чітко продемонструвала відсутність стратегічних планів та прогнозів, заснованих не на примхах і нікчемних мантрах „вірю – не вірю”, а об'єктивному науковому та аналітичному аналізу оперативної та стратегічної обстановки, а також стратегічних сценаріїв розвитку відповідно до сфер життєдіяльності, варіантів, фаз розвитку, а в цілому **геостратегічного дискурсу.**

Це має бути об'єднано до відповідної матриці, на підставі якої і мають ухвалюватись рішення у сфері державного управління в тому числі і у воєнний час.

Переконали у важливості розроблення передусім аналітичного і наукового геостратегічного дискурсу. В рамках якого окреслені питання будуть вирішені в повному обсязі.

Якщо звернутись до семантики поняття, то подам наступні визначення.

Дискурс [лат. *discursus* – міркування] – 1. Мисленнєво-мовленнєва діяльність комунікантів під час комунікативного акту, сукупність мовленнєвих дій, котрі вони створюють згідно з конвенціональними і неконвенціональними правилами комунікативної поведінки у процесі розв'язання комунікативних завдань. 2. Логічно цілісна, опосередкована, соціально обумовлена одиниця комунікації, що передбачає врахування не тільки змісту тексту, а й усіх чинників, що його породжують і зумовлюють особливості процесу спілкування (взаємовідносин співрозмовників, комунікативної ситуації, цілей висловлювань тощо). 3. Текст, акту-

алізація якого обумовлена множинними чинниками, в тому числі соціальними. Означає комунікабельність тексту як структури багатоманітних мов комунікації; є видом мовленнєвої комунікації, орієнтованої на обговорення й обґрунтування будь-яких значущих аспектів дій, думок і висловлювань учасників. Розгляд дискурсу як логічно цілісної, опосередкованої, соціально обумовленої одиниці комунікації надає можливість розглядати „немовленнєві мови” (наприклад, мова реклами, міміки і жестів) у взаємному зв'язку з мовою людського спілкування як основного способу комунікації між людьми. Це створює підстави для формування цілісної теорії соціальної комунікації, включаючи охоплення як вербальних, так і невербальних комунікативних засобів.

Дискурс – єдність тексту і комунікативної ситуації [3].

Водночас в рамках **геостратегічного дискурсу** важливо не блукати манівцями бажань та ілюзорних аматорських висловів, а головне дій. Для кристалістості та безапеляційності наукового аналізу наведу конкретні вислови посадових осіб української влади, які вони вживали, характеризуючи надану іноземними партнерами інформацію щодо високої імовірності широкомасштабної війни Росії проти України [4]:

- *ми не могли в це повірити*: геостратегія оперує чіткими фактами та сценарним аналізом, методологією геостратегічного моделювання та конкретними рішеннями. Геостратегія – це не гра у вірю не вірю, а конкретна та відповідальна системна інтелектуальна праця;

- *не слід роздмухувати паніку відносно російської загрози / нам не потрібна паніка. Завтра буде війна – це паніка. Паніка на ринках, паніка у фінансовому секторі. Скільки коштуватиме це нашій державі! / Сьогодні ми не бачимо більшої ескалації, ніж вона була раніше* (В. Зеленський 28 січня 2022 р.) [5]. З часом має бути надано правову кваліфікацію такої оцінки воєнної небезпеці усім причетним посадовим особам, які інформували / дезінформували Президента, сформувавши невірне і хибне уявлення про реальну небезпеку і підтверджені наміри Росії щодо знищення Української держави, в тому числі і намірів фізичного знищення самого В. Зеленського в якості президента України;

- *Москва не має наміру починати воєнну агресію проти Києва*: хибний наратив, який неодноразово бездумно тиражувався українськими ЗМІ, наче мантра для заспокоєння та убаюкання та уколесування.

- *загроза з боку Росії лишається „небезпечною, але туманною”, і не факт, що російський напад в дійсності відбудеться* (слова В. Зеленського у розмові з Д. Байденом 27 січня 2022 р.) [6, 7].

Коріння цих помилок, якщо брати початок активної фази неконвенційної війни Росії проти України, базувалися у сфері інформаційної політики, коли українські ЗМІ у 2013-2014 роках, так і не зробивши стратегічного національного наративу, почали **тиражували штучні та шкідливі поняття**:

- *„зелені чоловічки”, „ввічливі люди”* – **замість**: сили спеціальних операцій Росії, російські загарбники, терористи, агресори, військові злочинці;

- *ОРДЛО* – **замість**: проксі Росії;

- *правоохоронні органи ОРДЛО* – **замість**: проксі російської армії;

- *представники так званого ЛНР – ДНР* – **замість**: терористи;

- *ЛНР / ДНР* – **замість**: терористичні організації;

- *псевдореферендум в Криму* – **замість**:

збройна анексія території Автономної Республіки Крим як складової Української Держави шляхом проведення нелегітимного опитування у тому числі і за допомогою залякування місцевого населення, тортур та навмисних вбивств представників кримсько-татарського етносу, завезення громадян Росії для голосування через паромні переправи для формування уявлення щодо чисельності населення, яке прийшло на опитування, доставляння бланків опитувальника безпосередньо до домівок людей похилого віку.

У даному контексті також слід звернути увагу і на той інформаційний потік, який було сформовано членкинею Конгресу США В. Спартц, яка дуже наполегливо і прискіпливо виділила головні і на її погляд обґрунтовані претензії та вимоги відповідей до президента Д. Байдена стосовно голови офісу президента А. Єрмака: витік інформації про операцію України із захоплення «Групи Вагнера», що призвело до її невдалого проведення; провалені мирні переговори з Росією перед війною; запевнення українського керівництва, що у лютому Росія не стане здійснювати вторгнення на територію України, що завадило належним чином підготуватися до війни; здача Херсону та надання його росіянам для організації трагедії батальйону „Азов”; затягування закупівель військової техніки через Міноборони України; цілеспрямоване затягування через свого заступника О. Татарова призначення незалежного антикорупційного прокурора. При цьому вона відзначила, що „Президент Зеленський веде небезпечну війну з підступним ворогом. Він витрачає багато часу і зусиль на створення міжнародної підтримки, щоб захистити свою країну, але у нього є постійна внутрішня проблема, яку він повинен вирішити – голова Офісу президента Андрій Єрмак” [8]. У даному випадку МЗС України дуже швидко відреагувало на такі закиди і надало свою відповідь, називаючи такі тези „неприхованою спробою повернути в американську політику класичні наративи російської пропаганди про начебто зв'язки керівництва

України з Росією і втягнути нашу державу у внутрішню політику США” [9].

Отже тематика наративів, а головне формування власних стратегічних наративів в рамках геостратегічного дискурсу постає актуальним завданням, яке вимагає свого як теоретичного, так і практичного вирішення.

Інформаційна політика України має оперувати українськими наративами, в тому числі і стратегічними, та формувати потрібні для реалізації української геостратегії меседжі [10].

Тож стратегічні наративи не можуть бути вироблені поза контекстом національної геостратегії.

Звичайно, для об'єктивності наукового аналізу можу навести і **правильні й конструктивні стратегічні наративи**, які фактично і закладають підвалини до формування національного геостратегічного дискурсу, за допомогою якого має формуватися і реалізовуватися державна політика у зовнішній сфері:

- „давайте трішки порадіємо в душі за себе, не будемо вмить знецінювати власний успіх, не будемо соромитись, не будемо народом із короткою пам'яттю, не будемо народом із комплексом меншовартості. Давайте ми не будемо говорити, що Україні надали статус кандидата в ЄС, давайте говорити, що **Україна ЗДОБУЛА статус кандидата в ЄС...** давайте не про те, Що нас очікує, а про те, що ми ЗМОГЛИ.. давайте пишатися собою і поважати СЕБЕ.. не тішитись, що це ляпас Москві, а це аплодисменти Україні” (В. Зеленський 24 червня 2022 р. після здобуття 23 червня 2022 року Українською державою статусу країни-кандидата в ЄС);

- ми не віддамо нашу землю – уся суверенна територія України буде українською. Люди мають про це знати (з виступу президента України від 6 липня 2022 р).

Також в даному аспекті наголошу на крайній шкідливості уводити в наративне поле і геостратегічний дискурс тему про „недоцільність НАТО” для України або про „неминучість мирних переговорів, як закономірного результату завершення війни”.

Ці тези є елементом пропаганди ворога України. І саме реалізація загроз національній безпеці, про які писав, починаючи з 2002 року, сталася можливою через абсолютно невідповідний геостратегічному статусу України нав'язаний зовнішніми суб'єктами статус нейтральності.

Теми НАТО і нейтральності є окремим пластом наукових досліджень. Однак, підкреслю, що я повністю підтримую і завжди у своїх працях проводив чітку лінію, яка дуже влучно подана *В'ячеславом Липинським*: „Нації, в яких переважають нейтральні” неминуче засуджені на смерть і рабство [11].

Нейтральність це зубожіння, це відсутність власної стратегії.

Для України нейтральність призводить до неминучої смерті та знищення національної державності. Саме тому, провідники до нейтральності – це поводити до малоросійства, яке, як відзначала свого часу *Леся Українка*, є не політикою і навіть не тактикою, а завжди є апріорною і тотальною капітуляцією [12].

Тож, замість того, щоб одвічно і я б сказав споконвічно боротися за свободу і волю, шукати власну ідентичність, виборювати право на існування, питання власної геостратегії має бути поставлено інакше: існування Росії в якості імперії, засновано на богообраності та месіанській ідеї завжди становитиме загрозу національній безпеці України незалежно від правлячого режиму. Відзначу, що існування будь-якої держави, групи держав, окремих соціальних систем, які узурпують право на загальнолюдський розвиток завжди несе загрозу вільному світу.

Саме тому зміна політичної системи, парад суверенітетів суб'єктів Російської Федерації, а в цілому знищення та ліквідація імперської державності та месіанської ідеології, агресивної та деструктивної політичної системи стане запорукою безпеки не лише України, а й стабілізує і збалансує світову безпекову архітектуру.

Чи може ще хтось в світі, будь-яка держава безвідносно до минулих економічних зносин з РФ після агресивної війни проти України вважати РФ надійним партнером з безпеки у міжнародних відносинах?

Має відбутись розлученням Заходу і РФ. Слід чітко і прагматично констатувати: шлюб не склався. Не можна жити в родині із партнером, який є непередбачуваний, постійно бреше, а головне у будь-який момент, вигадавши історії і переконавши себе у них, прагне переконати інших, а не отримавши бажаного результату застосовує зброю, вбиває, калічить.

Можна любити власну націю, можна формувати різноманітні ідеологічні системи, які слугуватимуть ментальним полем її розвитку, тощо, водночас не можна знищувати інших лише через те, що вони мають власні цілі розвитку і взагалі хочуть мати власну державу розвиватися самостійно.

Історія відносин ЄС і НАТО перезавантаження (на яке колись наголошував Лавров) не пройшла. Спроба і чисельні намагання виявилися недолугими і невдалими.

Проект дружби і партнерства ЄС, НАТО – Заходу та РФ можна вважати виконаним (цілі не досягнуті) і відповідно закритим, і що вичерпав себе повним чином.

Слід шукати нових партнерів, надійних і таких, які розділятимуть базові цінності свободи, поваги до міжнародного права, гуманізму.

Причому руські дослідники і самі починають впроваджувати думки щодо необхідності повороту до Сходу, тобто фактично розвороту від Заходу.

Так *В. Огнєва* відмічає, що у глобальному масштабі стратегічним інтересом Росії виступає східний напрям зовнішньої політики. Сьогодні Росії не зосереджується, вона самовизначається і самостверджується у власному геополітичному просторі [12, с. 59].

До речі цей алгоритм стосується не лише Росії, а й інших дуже актуальних на заході тем, які силоміць нав'язуються населенню під прикриттям важливості і доцільності.

Моя візія: перемога України залежить не лише від дій колективного Заходу та свідомого світу на допомогу Україні, а й безпосередньо від дій, чітко цілеспрямованих на Росію та її політичне керівництво та політичну систему і стратегічний потенціал.

Передусім це стосується:

- зміни політичної системи;
- формування умов для недопущення приходу до влади представників агресивної зовнішньої політики;
- сприяти повномасштабній демократизації та реалізації права на самовизначення закатованими народами та етносами, які, як автохтони, населяють власні території, анексовані у той чи інший спосіб і певні історичні часи Російською імперією;
- унеможливлення формування неоімперії як загрози демократії цінностям гуманізм та свободи в світі;
- формування умов для зниження стратегічного потенціалу щодо можливостей здійснення широкомасштабної війни проти інших держав;
- формування умов для контрольованої кількості представників титульного етносу.

Можна ще довго тягнути із поставками відповідної зброї, частково фінансувати наші збройні сили або взагалі потреби держави, які за оцінками фахівців складають близько 5 млрд євро на місяць. І звичайно ж це важливо. Також можна відверто говорити і про постійні затягування, як це робить Німеччина, фінансування та допомогу з боку ЄС [13]. Чи правильне було рішення президента України щодо звільнення 9 липня 2022 року *А. Мельника* з посади надзвичайного і повноважного посла у ФРН, який активно критикував, говорив правду і чітко виявляв нехиті німців щодо практичної та дієвої допомоги Україні, покаже час. Але з позицій геостратегії, це – слабкість змінювати власного посла, який рішучо відстоював національні інтереси, проводив активну комунікаційну політику в рамках власних повноважень під тиском зовнішніх впливів. Якщо іноземці вирішуватимуть, хто з українських послів буде у них працювати, то вони вирішуватимуть фактично і напрями тієї політики, яка є вигідною з нашого боку для них, а не

вигідною нам стосовно реалізації наших – українських національних інтересів.

Однак, **коли ми здобудемо перемогу, вона не буде стратегічною.**

Це буде тактична перемога: адже РФ згенує нового ватажка впровадження імперської ідеології, накопичить нові сили і ресурси в цілому, нові війська і буде знову і знову, як це відбувалось протягом усього існування такого утворення як Російська імперія, нападати на Україну і сповідувати нищу ідеологію, підтверджену псевдонауковими концепціями, які здебільшого ґрунтуються на атавістичних концептах геополітики минулого тисячоліття, формувати власні політичні простори за допомогою сили, гноблення, нищення, геноциду, терору, голодомору, анексії.

Президент Польщі 1990-1995 роках *Лех Валенса* взагалі вважає, що за умови збереження імперської ідеології, впровадження до політики міжнародних відносин сили як інструменту вирішення будь-яких питань, „населення Росії треба зменшити до 50 млн осіб, тоді вони не зможуть загрожувати світовій безпеці. Адже є 60 народів, які були анексовані, як сьогодні повторюють із українцями. Потрібно допомогти цим народам повстати” [14]. Цікавою цитатою даного політика, яка була озвучена ще 9 лютого 2022 року, тобто напередодні війни Росії проти України, також стала; „Увесь світ має мобілізуватися і попередити напад на Україну. **Якщо Путін атакує Київ, має бути негайна реакція – атака на Москву**” [15].

Буду відвертим: якщо не буде прямої військової відповіді Росії з боку інших держав, то ця війна стосуватиметься вже не лише України. Політики багатьох європейських країн ще й зараз подумки вважають цю війну суто локальною, не усвідомлюючи і не бажаючи углядіти справжніх корінь і справжніх інтересів Росії, яка прагне до перерозподілу світу на свою користь за рахунок смерті, придушення, гноблення та поневолення, анексії чужих територій і геноциду націй.

Занурення у вирій тактичних завдань позбавить можливостей для формування стратегічної перемоги України і сил добра над злом; невирішення стратегічного завдання: унеможливлення РФ здійснювати широкомасштабні агресії та анексії. Адже питання війни РФ проти країн ЄС і військовий конфлікт із НАТО не є питанням по суті, а є питанням лише часу і готовності РФ кинути виклик колективному заходу, цивілізованій спільноті і взагалі світу.

Висновки. Тому тактика (не стратегія) допомоги лише Україні, поза контекстом прямого і безпосереднього воєнного впливу на Росію, є тактикою гри із нульовою сумою для України, адже зброї все одно немає в такій кількості і в ті проміжки часу, в які вона була потрібна. Отже гіпотетично наразі станом на червень 2022 року можу припустити, що хрестоматійна (за класиками

геополітики) війна неоевразійства і атлантизму відбувається „до останнього українського солдата”. Саме цей наратив активно прощтовхується в українське суспільство для дискредитації відносин із нашими союзниками і підризу довіри до могутньої міжнародної підтримки, поза якої Україна мала б інші результати війни навіть станом на червень 2022 року.

Але це – не наша стратегія. Концепції геополітики не вписуються у формат геостратегії України.

Вести перемовини на умовах ворога ніхто не буде. Так само як враховувати побажання європейських лідерів щодо „збереження обличчя” лідерів РФ ніхто не буде. Стратегія України в перемозі, а не мирі. Буде перемога над РФ, тоді буде мир – ніяк не інакше і не навпаки. Спочатку спільна перемога, потім мир. Іншого не дано.

Що б там не вигадував супротивник, за роки нехай і повільного і не системного, але ж все ж таки розвитку стратегічних комунікацій в Україні, нехай і не в тих параметрах, в яких я і моя команда планували як у своїх чисельних публікаціях, так і безпосередньо при організації магістерської програми зі стратегічних комунікацій на базі Одеського регіонального інституту державного управління при НАДУ при Президентіві України, далися взнаки і сьогодні такі наративи дуже легко ідентифікуються. А отже і не стають наративами українського геостратегічного дискурсу.

Навіть *Ж. Борель* заявив, що навіть і зараз багато країн утримуються від того, щоб прямо назвати Росію агресором, попри те, що декларують принцип суверенітету та територіальної цілісності держав. Глобальна битва наративів у самому розпалі [16].

Однак це тема, окремих наукових досліджень і ця тема буде окремо висвітлена мною в окремих публікаціях.

Доцільно за даного випадку згадати думку *Уласа Самчука*; „Найбільшим нещастям українського народу було те, що ціла його історія – перманентне намагання когось зробити з нас не те, чим призначила нас природа... Всяка влада, яка тільки не була на нашій землі, лише доводила нам, що ми – не ми, а щось інше” [17].

Тому, розуміючи завдання кожної із сторін у даній війні, маємо крокувати власним шляхом, послуговуючись ресурсами наших партнерів, водночас творячи власну геостратегію.

Допоки існуватиме Росія, завжди існуватиме конфлікт із атлантичною цивілізацією. А Українська Держава поза власної геостратегії завжди блукатиме манівцями чужих стратегій і гратиме чужу роль (причому не завжди у формі держави), але аж ніяк не свою і відповідно не в своїх інтересах, тож цей шлях блукання одвічно уводив нас від творення власної держави, уводив націю від державотворення.

Саме тому **свобода і незалежність, процвітання Української Держави можливе за умови зникнення стратегічного протиборства неоевразійства і атлантизму, тобто за умови будови засад нового світового порядку поза контекстом геополітики.**

Підкреслю, що методологічне підґрунтя цьому криється у відмові від геополітики як домінуючої когнітивної системи і практики будови міжнародних відносин, яка по суті не має стратегічного значення, а формується винятково на парадигмі протиставлення в рамках сугестивного простору, в якому немає місця для незалежної держави України.

Водночас в статті подано наукові аргументи на користь звернення саме до теорії **геостратегії**, в рамках якої формуються засади до досягнення стратегічних цілей, реалізації стратегічних національних інтересів в рамках геостратегічного простору шляхом стратегічного управління і в контексті розроблення в тому числі і за допомогою геостратегічного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Моборн Рене, Чан Ким В. Стратегія Блакитного Океану. Як створити безмарний ринковий простір і позбутися конкуренції. Київ: КСД, 2016. 384 с.
2. Магда Є. Гібридна війна. Вижити і перемогти. Київ: Віват, 2016. 320 с.
3. Карасик В. И. Дискурс – это единство текста и коммуникативной ситуации. *Государственный институт русского языка им. А. С. Пушкина*. URL: <https://www.pushkin.institute/news/detail.php?ID=15579>.
4. "Это может стать кошмаром". США говорят о беспрецедентной концентрации российских войск у границ Украины. *BBC News. Русская служба*. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-60184081>.
5. „Нам не нужна паника” Зеленский ответил на предупреждения Байдена об угрозе российского вторжения. *BBC News. Русская служба*. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-60164297>.
6. Readout of President Biden's Call with President Zelenskyy of Ukraine. *The White House*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/01/27/readout-of-president-bidens-call-with-president-zelenskyy-of-ukraine-2/>
7. Байден заявил Зеленскому о реальной опасности российского вторжения на Украину. *BBC News. Русская служба*. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-60171262>.
8. Спартц закликала МЗС України серйозно ставитися до її заяв і перелічила претензії до Єрмака. *ZN, UA*. URL: <https://zn.ua/ukr/POLITICS/spartts-zaklikala-mzs-ukrajini-serjozno-stavitisja-do-jiji-zajav-i-perelichila-pretenziji-do-jermaka.html/>
9. У МЗС звинуватили Спартц у намаганні "заробити політичний капітал" через звернення щодо Єрмака. *Українська правда*. URL: <https://www.prawda.com.ua/news/2022/07/9/7357188/>.
10. Ліпкан В.А. Понятійно-категорійний апарат стратегії державної інфраструктурної політики України. *Регіональні студії*. 2021. № 27. С. 55–62.

11. Вислови відомих українців. *Наша перспектива*. URL: <https://www.perspektyva.in.ua/ukrayinska-natsiya-i-derzhava/vyslovy-vidomyh-ukrayintsiv/>

12. Огнева В. В. Геополитическое самоопределение России в контексте украинского кризиса. *Известия ТулГУ. Гуманитарные науки*. 2022. Вып. 2. С. 53-60.

13. Германия блокирует выделение ЕС помощи Украине на €9 млрд. *delo.ua*. URL: <https://delo.ua/ru/politics/germaniya-blokiruet-vydelenie-es-pomoshhi-ukraine-na-eur9-mlrd-smi-401068/>.

14. Нужно изменить политическую систему России, – Лех Валенса. *Економічні новини*. URL: https://enovosty.com/news/news_politics/full/1107-lex-valensa-prizval-sokratit-rossiyu-do-50-millionov-chelovek/

15. Если Путин атакует Киев, должна быть немедленная реакция – атака на Москву, – Лех Валенса. *Економічні новини*. URL: https://enovosty.com/news/news_politics/full/902-esli-putin-atakuet-kiiev-dolzha-byt-nemedlennaya-reakciya-ataka-na-moskvu-lex-valensa.

16. Багато хто з G20 утримується від того, щоб прямо назвати Росію агресором – Боррель. *Ліга. Новини*. URL: <https://news.liga.net/ua/politics/news/mnogie-iz-g20-vozderjivayutsya-ot-togo-chtoby-pryamo-nazvat-rossiyu-agressorom-borrel>.

17. Самчук У. Нарід чи чернь? *Українське слово*. 1941. 9 листопада.

REFERENCES:

1. Moborn, Rene & Chan Kym, V. (2016). Stratehiia Blakytneho Okeanu. Yak stvoryty bezkhnarnyi rynkovyi prostir i pozbutysia konkurentsii [Blue Ocean Strategy. How to create a cloudless market space and get rid of competition]. Kyiv: KSD [in Ukrainian].

2. Mahda, Ye. Hibrydna viina. (2016). Vyzhyty i peremohty [Hybrid war. Survive and win]. Kyiv: Vivat [in Ukrainian].

3. Karasik, V. I. Diskurs – eto edinstvo teksta i kommunikativnoy situacii [Discourse is the unity of the text and the communicative situation]. *Gosudarstvennyj institut russkogo yazyka im. A. S. Pushkina – State Institute of the Russian Language. A. S. Pushkin*. Retrieved from <https://www.pushkin.institute/news/detail.php?ID=15579>. [in Russian].

4. "Eto mozhnet stat koshmarom". SShA govoryat o besprecedentnoj koncentracii rossijskih vojsk u granic Ukrainy ["This could be a nightmare." The United States is talking about an unprecedented concentration of Russian troops near the borders of Ukraine]. *BBC News. Russkaya sluzhba – BBC news. Russian service*. Retrieved from <https://www.bbc.com/russian/news-60184081>. [in Russian].

5. „Nam ne nuzhna panika” Zelenskij otvetil na preduprezhdeniya Bajdena ob ugroze rossijskogo vtorzheniya [„We don't need to panic” Zelenskij responds to Biden's warnings about the threat of a Russian invasion]. *BBC News. Russkaya sluzhba – BBC news. Russian service*. Retrieved from <https://www.bbc.com/russian/news-60164297>. [in Russian].

6. Readout of President Biden's Call with President Zelenskyy of Ukraine. *The White House*. Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/01/27/readout-of-president-bidens-call-with-president-zelenskyy-of-ukraine-2/>

7. Bajden zayavil Zelenskomu o realnoj opasnosti rossijskogo vtorzheniya na Ukrainu [Biden told Zelensky about the real danger of a Russian invasion of Ukraine]. *BBC News. Russkaya sluzhba – BBC news. Russian service*. Retrieved from <https://www.bbc.com/russian/news-60171262>. [in Russian].

8. Spartts zaklykala MZS Ukrainy seriozno stavytysia do yii zaiav i perelichyla pretenzii do Yermaka [Spartz called on the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine to take her statements seriously and listed the claims against Yermak]. *ZN, UA – ZN, UA*. Retrieved from <https://zn.ua/ukr/POLITICS/spartts-zaklykala-mzs-ukrajini-serjozno-stavitisja-do-jiji-zajav-i-perelichila-pretenziji-do-jermaka.html/> [in Ukrainian].

9. U MZS zvyuvatyly Spartts u namahanni "zarobyty politychnyi kapital" cherez zvernennia shchodo Yermaka [The Ministry of Foreign Affairs accused Spartz of trying to "earn political capital" through appeals to Yermak]. *Ukrainska pravda – Ukrainian truth*. Retrieved from <https://www.pavda.com.ua/news/2022/07/9/7357188/>. [in Ukrainian].

10. Lipkan, V.A. (2021). Poniatiino-katehoriinyi aparat stratehii derzhavnoi infrastruktornoj polityky Ukrainy [Conceptual and categorical apparatus of the strategy of the state infrastructure policy of Ukraine]. *Rehionalni studii – Regional studios*, 27, 55-62. [in Ukrainian].

11. Vyslovy vidomykh ukrainsiv [Sayings of famous Ukrainians]. *Nasha perspektyva – Our perspective*. Retrieved from <https://www.perspektyva.in.ua/ukrayinska-natsiya-i-derzhava/vyslovy-vidomyh-ukrayintsiv/> [in Ukrainian].

12. Oгнева, V. V. (2022) Geopolitическое самоопределение России в контексте украинского кризиса [Geopolitical self-determination of Russia in the context of the Ukrainian crisis]. *Izvestiya TulGU. Gumanitarnye nauki – News of TulGU. Humanitarian sciences*, 2, 53-60. [in Russian].

13. Germaniya blokiruet vydelenie ES pomoshi Ukraine na €9 mlrd. [Germany Blocks EU Aid to Ukraine for €9 Billion]. *delo.ua*. – *delo.ua*. Retrieved from <https://delo.ua/ru/politics/germaniya-blokiruet-vydelenie-es-pomoshhi-ukraine-na-eur9-mlrd-smi-401068/>. [in Russian].

14. Nuzhno izmenit politicheskuyu sistemu Rossii, – Leh Valensa [It is necessary to change the political system of Russia - Lech Walesa]. *Ekonomichni novini – Economic news*. Retrieved from https://enovosty.com/news/news_politics/full/1107-lex-valensa-prizval-sokratit-rossiyu-do-50-millionov-chelovek/ [in Russian].

15. Esli Putin atakuet Kiev, dolzhna byt nemedlennaya reakciya – ataka na Moskvu, – Leh Valensa [If Putin attacks Kyiv, there must be an immediate reaction - an attack on Moscow - Lech Walesa]. *Ekonomichni novini – Economic news*. Retrieved from https://enovosty.com/news/news_politics/full/902-esli-putin-atakuet-kiiev-dolzha-byt-nemedlennaya-reakciya-ataka-na-moskvu-lex-valensa. [in Russian].

16. Bahato khto z G20 utrymuyetsia vid toho, shchob priamo nazvaty Rosiiu ahresorom – Borrel [Many of the G20 refrain from directly calling Russia an aggressor – Borrell]. *Liha. Novyny – League. News*. Retrieved from <https://news.liga.net/ua/politics/news/mnogie-iz-g20-vozderjivayutsya-ot-togo-chtoby-pryamo-nazvat-rossiyu-agressorom-borrel>. [in Ukrainian].

17. Samchuk, U. (1941) Narid chy chern? [A nation or a black man?]. *Ukrainske slovo, 9 lystopada – Ukrainian word, November 9* [in Ukrainian].

On the need to create geostrategic discourse

Lipkan Volodymyr Anatoliiovych

Doctor of Law, Professor,
 Doctoral Student at the Department
 of Legal Problems of Political Science
 Koretsky Institute of State and Law
 of the National Academy of Sciences
 of Ukraine
 Triohsvjatytska str., 4, Kyiv, Ukraine

The scope of the scientific problem of the article's topic determines the use of various research methods. Research logic entails the formulation of fundamentals to create geostrategic discourse, clarification of its strategic cognitive potential as part of the theory of geostrategy, and justification of the need to use discourse analysis when shaping strategic narratives. Based on the author's concept of geostrategy, modern applied political trends in political communication, which influence the formation of the geostrategy of today's Ukraine, including geostrategic discourse, are analyzed.

The article context is strongly laced with the author's concept of geostrategy and formation of the relevant geostrategicon as the art of geostrategy which, compared to the orthodox architecture of the geopolitical theory, focuses on the development of co-evolutionary systems, not on secular means of justifying opposition, struggle and permanent war.

In global militarization, it is substantiated the necessity to transform political paradigms and advance them under the framework of geostrategy, but outside geopolitics, preserving the national identity of state nations amidst globalization and drastic militarization of international relations. The author proves that creating new world order should be an integral process of shaping not only new values but also effective means of their security, including military ones that are real but attributive. Thus, the political and security discourse of geostrategy is actualized precisely as a political-security practice, the immanent feature of which is development through integration, and not the eternal struggle through destruction and domination as in geopolitics.

As a result, the following research areas are covered: 1) instrumentalization of discourse theory for the formation of geostrategic discourse; 2) the content of the discourse analysis based on specific cases of the Russian-Ukrainian war; 3) the importance of metacognitive discourse for the formation of modern geostrategic discourse.

The author presents the original model of system discourses of geostrategy as theory.

It is scientifically proved and substantiated that the geostrategic discourse should act as one of the effective means of forming the geostrategic space and generally constitute a significant lever for the implementation of geostrategy as a political and security practice. The dualism of geostrategy as a political theory and a political and security practice is additionally argued.

Key words: *geostrategy, Ukrainian state, geostrategicon, geostrategic discourse, geostrategic space, geostrategic landscape, metacognitive discourse, strategic narrative, political communication, geostrategy of modern Ukraine.*